

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки,
молоді та спорту України
29 березня 2012 року №384
(у редакції наказу Міністерства
освіти і науки України
від 05 червня 2013 року №683)

Форма № Н – 3.03

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни

«ПРАВО»

підготовки спеціаліст

спеціальності 7.03060101 «Менеджмент організацій і адміністрування»

(Шифр за ОПП ПП 1.3.)

Харків
ХНУМГ
2014 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

Харківським національним університетом міського господарства
імені О. М. Бекетова

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

асистент Т. А. Курмаз

Обговорено та схвалено на Президії НМК з менеджменту і
адміністрування.

Протокол № 22 від «22» квітня 2009 р.

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Право» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 6.030601 – «Менеджмент».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є правові відносини у суспільстві.

Міждисциплінарні зв'язки: політологія, історія України, філософія.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Правознавство.
2. Адміністративне право.
3. Трудове право.
4. Господарське право.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою вивчення дисципліни «Право» є підготовка спеціалістів управлінського профілю, що працюватимуть в умовах побудови правової держави та ринкової економіки. У професійному плані вивчення дисципліни спрямовано на правове регулювання у сфері виробничих відносин. Майбутній фахівець повинен опанувати необхідний мінімум правових знань як передумови успішної виробничої діяльності. Вивчення сукупності правових норм, які регулюють суспільні відносини і формуються під час забезпечення органами виконавчої влади реалізації та захисту прав, свобод і законних інтересів фізичних і юридичних осіб, а також у процесі державного управління економічним, соціально-культурним та адміністративно-політичним будівництвом у державі. Засвоєння студентами обсягу знань, що формують юридичне мислення; набуття навичок щодо застосування теоретичних правових знань у практичних управлінських ситуаціях, а також навичок самостійної роботи, необхідних для подальшого поглиблення й своєчасного оновлення професійних менеджерських знань, формування правосвідомості і правової культури у майбутніх працівників ділової еліти. Формування у студентів системи правових знань, невід'ємно пов'язаних з управлінською діяльністю; засвоєння теоретичних знань та практичних навичок, пов'язаних з правовим регулюванням господарської діяльності, правовим статусом суб'єктів господарювання та органів державної влади.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Право» є формування у студента: знань про основоположні відомості з теорії держави і права, основи цивільного, трудового, сімейного, адміністративного та кримінального права; вмінь орієнтуватися в чинному законодавстві, аналізувати зміст нормативних актів, застосовувати теоретичні знання та принципи нормативних актів у практичному житті; навичок щодо роботи з нормативно-правовими актами, правильного користування юридичною термінологією, правильного

застосування правових норм у виробничо-службовій діяльності. Знати про особливості адміністративно-правового регулювання управлінських відносин та чинну систему органів державного управління, форм і методів державного управління національною економікою, соціально-культурним та адміністративно-політичним устроєм, а також міжгалузевого державного управління; вміння застосовувати набуті теоретичні знання у вирішенні правових питань у практичній діяльності; знати та вміти аналізувати норми трудового законодавства, їх вплив на стратегічне планування; застосовувати норми трудового права у практичних ситуаціях при роботі з кадровими ресурсами, профспілками, партнерами, державними органами; правильно користуватися правовою термінологією, працювати з договорами, звітністю та іншою кадровою документацією; будувати свою управлінську діяльність на принципах, що закріплені в діючому трудовому законодавстві; засвоєння норм господарського законодавства; дослідження сутності різних наукових шкіл; вироблення у студентів наукового підходу до оцінки чинного господарського права, необхідності вдосконалення його правового регулювання господарської діяльності.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- визначення понять і категорій, що характеризують базові елементи механізму правового регулювання;
- форми, функції держави і структурні елементи її механізму;
- перелік профілюючих, спеціальних і комплексних галузей права України, їх ідентифікуючі ознаки;
- назви, структуру і зміст основних положень найважливіших законодавчих актів України;
- види юридичної; відповідальності, їх юридичну природу та відмінності;
- складові системи судових і правоохоронних органів, їх призначення;
- основний зміст стадій цивільного, господарського і кримінального процесу.
- сутність адміністративного права, його зв'язок з державним управлінням;
- чинне адміністративне законодавство;
- функції та принципи державного управління;
- систему виконавчої влади, правове положення суб'єктів, що її здійснюють;
- форми та методи державного управління;
- поняття та види адміністративного примусу та адміністративної відповідальності;
- поняття та принципи адміністративного процесу, його структуру;
- засоби забезпечення законності;
- спеціальні адміністративно-правові режими;
- особливості галузевого та міжгалузевого управління;

– як діяти та бути в конкретних практичних ситуаціях в управлінських відносинах і передбачають теоретичну та практичну підготовку з таких питань:

– поняття трудового права як галузі права України та його місце в системі права України;

– поняття і класифікація джерел трудового права;

– правові форми працевлаштування;

– правове регулювання колективного і трудового договорів;

– робочий час та час відпочинку;

– порядок оплати праці;

– охорона праці;

– дисциплінарна та матеріальна відповідальність;

– трудові спори та порядок їх вирішення;

– контроль за дотриманням законодавства про працю;

– знання і навички в галузі трудового права на основі розгляду управлінських ситуацій;

– орієнтуватися у чинному трудовому законодавстві, правильно його тлумачити і застосовувати на практиці при розробці комплексного підходу управління;

– визначати цілі, завдання, принципи, інструментарій трудового права;

– керуватись нормами і принципами діючого трудового законодавства і локальних нормативних актів у адміністративній та управлінській діяльності, при розробці трудових ресурсів;

– зважати на юридичні обмеження в процесі стратегічного планування;

– усвідомлювати свою професійну приналежність, зважаючи на отриманні знання трудових норм, які уявляють собою основу управління;

– аналізувати і прораховувати управлінську ситуацію на підприємстві з юридичної точки зору;

вміти :

– знаходити в системі законодавства необхідний для вирішення конкретної юридичної ситуації нормативно-правовий акт;

– виокремлювати елементи структури окремої норми права (гіпотезу, диспозицію і санкцію);

– тлумачити зміст норми права, використовуючи базові поняття правознавства;

– аналізувати поведінку суб'єкта права під кутом зору наявності ній елементів складу правопорушення;

– тлумачити та застосовувати чинне адміністративне законодавство;

– правильно використовувати в практичній діяльності методи державного управління;

– готувати акти державного управління та приймати управлінські рішення, юрисдикційні та інші акти;

– здійснювати функції щодо забезпечення законності в державному управлінні, при розгляді справ про адміністративні правопорушення;

- застосовувати чинне трудове законодавство в управлінській діяльності при підборі і призначенні службовців, в питаннях оцінки трудової діяльності працівників;
- укладати і змінювати трудові договори, а також припиняти їх дію;
- складати проекти колективних договорів, враховуючи оцінку існуючих ресурсів і майбутніх потреб працівників;
- вирішувати колективні та індивідуальні трудові спори, що можуть виникнути в менеджерській діяльності;
- складами висновки і подавати пропозиції щодо правомірності накладення матеріальної та дисциплінарної відповідальності;
- взаємодіяти з державними органами, що здійснюють нагляд за дотриманням законодавства про працю;
- вміти розв'язати конкретні господарські ситуації на базі національного та міжнародного законодавства;
- усвідомлювати відповідальність при здійсненні юридично значимих дій;
- застосовувати фундаментальні знання з господарського права в економіці підприємства, менеджменті, маркетингу, операціях на валютному та фондовому ринках, зовнішньоекономічній діяльності.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 252 години / 7 кредитів ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Правознавство.

Тема 1: Основи теорії держави.

Основні теорії походження держави і права. Поняття й ознаки держави. Поняття функцій держави. Внутрішні і зовнішні функції держави. Класифікація держав за їхньою ознакою (форми правління, державного устрою, політичні режими). Державний механізм. Державний апарат. Правова держава: поняття та її ознаки, шляхи формування правової держави в Україні.

Тема 2: Загальне поняття права.

Основні значення терміна «право». Право у загальносоціальному розумінні. Право як об'єктивна категорія, його поняття та співвідношення з іншими основними видами соціальних норм. Основні ознаки, властивості, характерні риси права. Зв'язок права і держави. Взаємодія правових техніко-технологічних норм у сфері торговельно-економічної діяльності. Суб'єктивне право та його співвідношення з правом в об'єктивному розумінні.

Тема 3: Норми права.

Поняття та основні ознаки, що характеризують норми права. Структура правової норми: гіпотеза, диспозиція, санкція. Співвідношення структури норм права та структурних частин нормативного акта. Класифікація норм права та їхніх елементів.

Тема 4: Джерела права.

Поняття джерела права, його різні значення. Система джерел (форм) права. Нормативні акти як джерела права та їхня система. Закон як основне джерело права у правовій державі, підзаконні нормативні акти. Межі дії нормативних актів. Дія нормативного акта у часі, порядок набрання чинності актом, зворотна сила закону. Дія нормативного акта у просторі, екстериторіальність. Дія нормативного акта за колом осіб, імунітет та його різновиди. Систематизація законодавства: поняття, форми.

Тема 5: Система права.

Поняття системи права. Поняття галузі права. Предмет, метод та юридичний режим регулювання як класифікаційні підстави галузевої систематизації правових норм. Основні галузі права та загальна характеристика їхнього змісту та джерел: конституційне, цивільне, трудове, адміністративне, фінансове, сімейне, земельне, кримінальне, цивільне процесуальне, арбітражне процесуальне, кримінально-процесуальне, кримінально-виконавче. Система права та система законодавства, комплексні галузі права. Підгалузі права та правові інститути. Правотворення як процес самоорганізації права.

Тема 6: Реалізації права.

Поняття, форми та способи реалізації норм права. Взаємозв'язок норми права та правовідносин. Поняття та структура (елементи) правовідносин: учасники, їхні суб'єктивні права та обов'язки, об'єкт правовідносин. Юридичні факти. Застосування права як форма його реалізації. Стадії процесу застосування норм права. Поняття тлумачення норм права. Види і способи тлумачення права.

Тема 7: Поняття законності і правопорядку. Правопорушення та юридична відповідальність.

Поняття законності, правопорядку, суспільного порядку та дисципліни. Гарантії законності. Правова культура: зв'язок із загальною культурою. Види правової культури. Правомірна поведінка і правопорушення. Правопорушення як підстави юридичної відповідальності. Склад правопорушення, зміст його елементів. Види правопорушень. Загальне поняття юридичної відповідальності. Мета і принципи юридичної відповідальності. Основні види юридичної відповідальності.

Тема 8: Поняття цивільного права та цивільно-правових відносин.

Поняття цивільного права. Цивільно-правові відносини: майнові відносини, особисті немайнові відносини. Метод цивільно-правового регулювання. Об'єкти цивільно-правових відносин. Джерела та система цивільного права. Відносини власності: поняття та зміст права власності. Види форм власності.

Тема 9: Суб'єкти цивільного права.

Суб'єкти цивільного права. Громадяни (фізичні особи), їхні основні юридичні властивості як суб'єктів цивільно-правових відносин. Поняття та зміст цивільно-правової правоздатності і дієздатності громадян: повна, неповна, часткова. Обмеження дієздатності. Визнання громадянина недієздатним.

Спеціальна правосуб'єктність юридичних осіб. Органи юридичних осіб. Порядок виникнення, реорганізації та ліквідації юридичних осіб.

Тема 10: Цивільно-правові угоди (правочини). Представництво в цивільному праві.

Поняття та кваліфікація(види)угод. Умови дійсності цивільно-правових угод. Форма угод: усна та письмова, їхні різновиди. Правові аспекти додержання відповідної форми угоди. Визнання угоди недійсною та правові наслідки виконання недійсної угоди. Реституція та варіанти вирішення питання про її застосування. Застосування реституції до конкретних випадків порушення умов дійсності угод. Види недійсних угод. Поняття представництва. Сфера та межі дії представництва(представника). Підстави, за яких виникають повноваження з представництва. Доручення. Форма і строк доручення. Передоручення. Припинення доручення. Наслідки скасування доручення.

Тема 11: Зобов'язальне право.

Поняття цивільно-правового зобов'язання. Суб'єкт, предмет та підстави виникнення зобов'язань. Цивільно-правовий договір як підстава виникнення зобов'язань. Види зобов'язань (договорів). Процес (порядок) укладання договору. Загальні умови виконання зобов'язань. Способи забезпечення виконання зобов'язань: неустойка, застава, порука,завдаток,гарантія. Припинення зобов'язань,способи припинення зобов'язань. Поняття,підстави та умови відповідальності за порушення зобов'язань. Види цивільно-правової відповідальності.

Тема 12: Основи сімейного права України.

Загальна характеристика сімейного права як галузі права. Джерела, система та завдання сімейного права України. Порядок і умови укладання шлюбу. Особисті та майнові права і обов'язки подружжя. Припинення шлюбу. Недійсність шлюбу. Загальні положення. Особисті права та обов'язки батьків і дітей. Права батьків і дітей на майно. Аліментні обов'язки батьків і дітей та інших членів сім'ї і родичів. Усиновлення (удочеріння).

Тема 13: Характеристика трудових правовідносин.

Поняття трудового права та трудових правовідносин. Характеристика суспільних відносин, що формують предмет трудового права України. Особливості методу трудового права України. Джерела трудового права. Колективний договір як джерело та інститут трудового права: поняття, зміст та порядок укладання. Поняття та умови трудового договору і порядок їхнього встановлення. Порядок укладення трудового договору; документи, необхідні для прийому на роботу. Форма трудового договору. Види трудових договорів; контракт як різновид трудового договору. Види (типологія) змін трудових правовідносин. Умови, за якими визначається характер змін трудового договору. Переведення працівника на іншу роботу. Переміщення працівника на інше робоче місце. Продовження роботи в нових істотно змінених умовах.

Тема 14: Припинення трудових правовідносин.

Поняття та класифікація підстав припинення трудового договору. Загальні підстави припинення трудового договору. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника. Розірвання трудового договору з ініціативи

власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу. Розірвання трудового договору з ініціативи органів, що не є стороною договору. Порядок звільнення.

Тема 15: Правове регулювання робочого часу і часу відпочинку.

Поняття робочого часу. Робочий день. Види робочого часу. Скорочений робочий час, неповний робочий час. Режим та облік робочого часу. Види режиму робочого часу. Види робочого тижня. Робота за змінами. Графік змінності. Ненормований робочий день. Робота в нічний час. Надурочні роботи. Поняття та види часу відпочинку. Щоденний та щотижневий відпочинок. Святкові і неробочі дні. Відпустки: поняття та їх види. Щорічні відпустки. Інші види відпусток.

Тема 16: Трудова дисципліна, дисциплінарна та матеріальна відповідальність.

Поняття та зміст трудової дисципліни. Трудова дисципліна, внутрішній трудовий розпорядок як особлива частина правопорядку. Нормативні акти, що регулюють внутрішній трудовий розпорядок і трудову дисципліну. Основні обов'язки працівників. Стимулювання за трудовим правом. Заходи заохочення. Інші заходи стимулювання, переваги та пільги. Заохочення за особливі трудові заслуги. Дисциплінарна відповідальність. Система заходів впливу, що застосовується до порушників трудової дисципліни. Підстави дисциплінарної відповідальності. Дисциплінарний проступок. Кваліфікація дисциплінарних проступків. Дисциплінарні стягнення. Порядок накладання дисциплінарних стягнень. Поняття підстави і умови матеріальної відповідальності працівників за шкоду, заподіяну підприємству, установі, організації. Відміна матеріальної відповідальності від майнової цивільно-правової відповідальності. Види матеріальної відповідальності та особливості їх застосування. Порядок визначення розміру шкоди і покриття шкоди, заподіяної працівником.

Тема 17: Правове регулювання трудових спорів.

Трудові спори: поняття і класифікація. Комісії по трудових спорах: їхня організація та компетенція. Порядок розгляду трудових спорів у комісіях по трудових спорах. Порядок прийняття, оскарження та виконання рішення комісії по трудових спорах. Розгляд трудових спорів у суді. Справи, що підлягають безпосередньому розгляду в суді. Рішення органів по розгляду трудових спорів про поновлення працівників на роботі та розв'язанні інших, пов'язаних з ним питань. Колективні трудові спори та порядок їхнього вирішення.

Тема 18: Адміністративна відповідальність та інші заходи адміністративного примусу.

Державне управління (здійснення виконавчої влади) як державно-правова категорія та його місце в системі соціального управління. Поняття адміністративно-правових відносин та адміністративного права. Адміністративний примус у системі методів державного управління. Адміністративно-деліктне право як підгалузь адміністративного права. Адміністративна відповідальність як вид юридичної відповідальності. Підстави адміністративної відповідальності. Характеристика адміністративного правопорушення. Види адміністративних стягнень та їхній зміст. Система

адміністративних правопорушень. Органи, що розглядають справи про адміністративні правопорушення. Адміністративні правопорушення в системі торгівлі і громадського харчування. Поняття, підстави і умови правомірності безпосереднього адміністративного примусу. Система та види заходів безпосереднього адміністративного примусу.

Тема 19: Загальне поняття кримінального права та кримінальної відповідальності.

Поняття і структура кримінального права. Підстави кримінальної відповідальності. Поняття злочину, характеристика складу злочину як його юридичного вираження. Об'єктивна сторона, суб'єкт та суб'єктивна сторона злочину. Обставини, що виключають суспільну небезпеку і протиправність діяння (необхідна оборона, крайня необхідність). Стадії розвитку умисного злочину. Співучасть у злочині. Покарання, його мета. Види покарань. Обставини, що пом'якшують відповідальність. Обставини, що обтяжують відповідальність. Особлива частина кримінального права. Класифікація злочинів.

Змістовий модуль 2. Адміністративне право.

Тема 20: Державне управління і державна влада.

Управління як соціальне явище. Соціальне управління. Ознаки соціального управління. Технічне управління. Біологічне управління. Державне управління та його характерні риси. Принципи державного управління. Співвідношення виконавчої влади, державного управління та адміністративного права. Адміністративне законодавство. Державне управління в умовах проведення в Україні адміністративної реформи.

Тема 21: Предмет і система адміністративного права.

Адміністративне право як галузь права. Предмет адміністративного права. Метод адміністративного права. Особливості адміністративно – правового регулювання управлінських відносин. Суб'єкт управління. Об'єкт управління. Адміністративне нормотворення. Адміністративне розпорядництво. Адміністративні засоби правоохоронного характеру. Система адміністративного права. Загальна частина адміністративного права. Особлива частина адміністративного права. Адміністративне право та інші галузі права. Наука адміністративного права.

Тема 22: Адміністративно-правові норми та відносини.

Поняття, види та особливості адміністративно-правових норм. Дія адміністративно-правових норм. Структура адміністративно-правових норм. Джерела адміністративного права. Конституція України – основне джерело адміністративного права. Кодекс України про адміністративні правопорушення – особливе джерело адміністративного права. Систематизація адміністративного права. Кодифікація. Інкорпорація. Поняття адміністративно – правових відносин. Ознаки адміністративно – правових відносин. Види адміністративно – правових відносин. Суб'єкти адміністративно – правових відносин. Адміністративна правоздатність та дієздатність суб'єктів. Об'єкти

адміністративно – правових відносин. Зміст адміністративних правовідносин. Юридичні факти.

Тема 23: Громадяни як суб'єкти адміністративного права.

Громадяни – найбільша група суб'єктів адміністративно-правових відносин. Основи адміністративно-правового статусу громадян України. Комплекс прав та обов'язків. Гарантії реалізації прав та обов'язків. Адміністративна правоздатність громадян. Адміністративна дієздатність громадян. Права та обов'язки громадян у сфері виконавчої влади. Звернення громадян: пропозиція(зауваження), заява(клопотання), скарга. Адміністративно-правовий статус іноземних громадян та осіб без громадянства.

Тема 24: Президент України як суб'єкт адміністративного права.

Президент України – глава держави. Президент України і виконавча діяльність. Президент України і виконавча влада. Повноваження Президента України. Секретаріат Президента України. Основні завдання Президента України. Функції Секретаріату Президента України. Організаційна структура Секретаріату Президента України.

Тема 25: Органи виконавчої влади як суб'єкти адміністративного права.

Поняття органів виконавчої влади. Ознаки органів виконавчої влади. Правове становище органів виконавчої влади. Класифікація органів виконавчої влади. Система органів виконавчої влади. Особливість побудови та функціонування органів виконавчої влади (розпорядництво, підпорядкованість підконтрольність підзвітність, координація). Правове становище Кабінету Міністрів України. Центральні органи виконавчої влади (міністерство, державний комітет (державна служба), центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом). Урядові органи державного управління (департаменти, інспекції, служби). Органи виконавчої влади Автономної республіки Крим. Місцеві державні адміністрації (обласні державні адміністрації, міські державні адміністрації міст Києва та Севастополя, районні державні адміністрації).

Тема 26: Державні службовці як суб'єкти адміністративного права.

Поняття державної служби в Україні. Основні принципи державної служби. Етика поведінки державного службовця. Правове регулювання державної служби. Основні завдання та функції Головного управління державної служби України. Поняття посади та посадової особи. Види державних службовців: допоміжний (технічний) персонал, спеціалісти, посадові особи та інші. Обов'язки державних службовців. Проходження державної служби. Категорії посад державних службовців. Ранги державних службовців. Відставка державних службовців. Особливості припинення державної служби. Відповідальність державних службовців.

Тема 27: Об'єднання громадян як суб'єкти адміністративного права.

Поняття об'єднань громадян. Види об'єднань громадян. Політична партія. Громадська організація. Класифікація об'єднань громадян. Характерні ознаки об'єднань громадян. Адміністративно-правовий статус об'єднань громадян. Вимоги до статуту(положення) об'єднань громадян. Легалізація та

правосуб'єктність об'єднань громадян. Відповідальність об'єднань громадян за правопорушення.

Тема 28: Форми державного управління.

Поняття «форми державного управління». Правові форми державного управління. Неправові форми державного управління. Видання нормативних актів управління. Видання індивідуальних (ненормативних, адміністративних) актів управління. Проведення організаційних заходів. Здійснення матеріально – технічних операцій. Поняття правових актів державного управління. Ознаки та юридичне значення актів управління. Підзаконність актів управління. Класифікація актів державного управління. Акти Президента України. Акти Кабінету Міністрів України. Акти центральних органів виконавчої влади. Акти місцевих органів виконавчої влади. Акти органів місцевого самоврядування. Вимоги до правових актів управління. Вимоги загального характеру. Спеціально-юридичні вимоги. Організаційно-технічні вимоги. Дія актів державного управління. Зміна, припинення, зупинення та скасування актів управління. Адміністративний договір як форма державного управління.

Тема 29: Адміністративно-правові методи.

Поняття адміністративно-правових методів управління. Характерні риси методів управління. Види адміністративно-правових методів. Загальні та спеціальні методи управління. Наукові і ненаукові. Державні і громадські. Прямого і непрямого впливу. Демократичні і диктаторські. Адміністративні і економічні. Методи переконання та примусу. Адміністративний примус та його види. Характерні риси адміністративного примусу. Заходи адміністративного примусу. Заходи адміністративного запобігання (адміністративно-попереджувальні заходи). Заходи припинення правопорушень. Заходи припинення загального призначення. Заходи припинення спеціального призначення. Адміністративні стягнення.

Тема 30: Адміністративна відповідальність.

Поняття адміністративної відповідальності. Основні риси адміністративної відповідальності. Законодавчі основи адміністративної відповідальності. Підстави адміністративної відповідальності. Адміністративне правопорушення (проступок) та його ознаки. Склад адміністративного правопорушення. Об'єкт адміністративного правопорушення. Об'єктивна сторона адміністративного правопорушення. Суб'єктивна сторона адміністративного правопорушення. Суб'єкт адміністративного правопорушення. Загальні правила накладення адміністративного стягнення. Обставини, що пом'якшують відповідальність за адміністративне правопорушення. Строки притягнення до адміністративної відповідальності. Адміністративна відповідальність юридичних осіб. Дисциплінарна відповідальність. Підстави дисциплінарної відповідальності.

Тема 31: Адміністративно-процесуальна діяльність.

Поняття адміністративного процесу. Характерні ознаки адміністративного процесу. Мета й завдання адміністративного процесу. Суб'єкти адміністративного процесу. Учасники адміністративного процесу. Принципи адміністративного процесу. Структура адміністративного процесу.

Характеристика окремих адміністративних правопорушень. Стадії адміністративно-процесуальної діяльності. Адміністративна юрисдикція. Поняття адміністративної юстиції.

Тема 32: Провадження в справах про адміністративні правопорушення.

Завдання і порядок провадження в справах про адміністративні правопорушення. Засоби забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення. Доставляння порушника. Привід порушника. Адміністративне затримання. Особистий огляд речей і документів. Вилучення речей і документів. Порушення справи про адміністративне правопорушення. Розгляд справи про адміністративне правопорушення і винесення по справі постанови. Оскарження (або опротестування) постанови по справі про адміністративне правопорушення. Виконання постанови про накладення адміністративного стягнення. Органи(посадові особи), уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення. Підвідомчість справ про адміністративні правопорушення.

Тема 33: Законність і дисципліна у сфері державного управління.

Поняття режиму законності і дисципліни в державному управлінні. Гарантії законності в державному управлінні. Загальна характеристика способів забезпечення законності і дисципліни в державному управлінні. Контроль – основний засіб забезпечення законності і дисципліни в державному управлінні. Напрями здійснення контролю в сфері державного управління. Стадії контрольної діяльності. Принципи контролю. Органи, які здійснюють контроль, та їх повноваження. Сфери контролю. Форми проведення контролю. Прокурорський нагляд за законністю у державному управлінні. Громадський контроль.

Тема 34: Правові засади управління економікою.

Необхідність і характер державного управління економікою. Зміст державного керівництва у сфері економіки. Система центральних і місцевих органів управління у сфері економіки. Повноваження Кабінету Міністрів України. Повноваження Міністерства економіки України. Державна інспекція з контролю за цінами. Управління економіки місцевих державних адміністрацій. Казенні підприємства. Правові засади організації управління економікою. Державний контроль і нагляд у сфері економіки.

Тема 35: Управління промисловістю.

Організаційно-правові засади управління промисловістю. Система органів управління промисловістю. Повноваження Кабінету Міністрів України. Повноваження Міністерства палива і енергетики України. Повноваження Міністерства промислової політики України. Управління місцевих державних адміністрацій. Промислові об'єднання та промислові підприємства. Правове становище адміністрацій промислових об'єднань та промислових підприємств. Державний контроль і нагляд в управлінні промисловістю. Адміністративна відповідальність за правопорушення в промисловості.

Тема 36: Управління сільським підприємством.

Організаційно-правові засади управління агропромисловим комплексом. Компетенція державних органів у сфері управління сільським господарством (Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, державні органи АРК, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування). Система органів управління агропромисловим комплексом та їх компетенція. Міністерство аграрної політики України, його завдання та функції. Державний комітет ветеринарної медицини. Головна державна інспекція з карантину рослин України. Підприємства в сільському господарстві (колективне сільськогосподарське підприємство, селянське (фермерське) господарство. Державний контроль в агропромисловому комплексі. Адміністративна відповідальність за правопорушення в агропромисловому комплексі.

Тема 37: Управління будівництвом і житлово-комунальним господарством.

Організаційно-правові засади управління будівництвом і житлово-комунальним господарством. Система органів управління будівництвом і житлово-комунальним господарством. Центральні органи виконавчої влади, їх завдання та функції. Місцеві органи управління. Державний архітектурно-будівельний контроль. Державна архітектурно-будівельна інспекція. Контроль за технічним станом житлового фонду і об'єктів комунального призначення. Головна державна інспекція. Державні регіональні технічні інспекції. Адміністративна відповідальність за правопорушення в будівництві і житлово-комунальному господарстві.

Тема 38: Управління транспортом і зв'язком.

Організаційно-правові засади управління комунікаціями. Загальна характеристика законодавства у сфері управління транспортом і зв'язком. Органи управління шляховим господарством. Управління залізничним транспортом. Управління морським і річковим транспортом. Управління автомобільним транспортом. Управління цивільним повітряним транспортом. Управління трубопровідним транспортом. Управління шляховим господарством. Органи управління зв'язком. Державний контроль на транспорті та у галузі зв'язку. Адміністративна відповідальність за правопорушення на транспорті та у галузі зв'язку.

Тема 39: Управління використанням і охороною природних ресурсів.

Організаційно-правові засади управління використанням і охороною природних ресурсів. Органи управління використанням і охороною природних ресурсів. Органи управління загальної компетенції (Кабінет Міністрів України, Уряд АРК, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування). Органи управління спеціальної компетенції. Державний контроль і нагляд у галузі використання і охорони природних ресурсів. Адміністративна відповідальність за правопорушення у галузі використання і охорони природних ресурсів.

Тема 40: Управління фінансами.

Організаційно-правові засади управління фінансами. Органи управління фінансами. Повноваження Верховної Ради України. Повноваження Президента

України. Повноваження Кабінету Міністрів України. Органи управління спеціальної компетенції. Міністерство фінансів України. Фінансові органи місцевих державних адміністрацій. Державне казначейство України. Державна податкова адміністрація України. Управління галузі бюджетної діяльності. Управління системою оподаткування. Управління в галузі кредитування і страхування. Управління грошовим обігом і системою валютного регулювання. Фінансовий контроль. Адміністративна відповідальність за правопорушення в галузі фінансів.

Тема 41: Управління митною справою.

Організаційно-правові засади управління митною справою. Загальна характеристика митного законодавства. Органи управління митною справою. Державна митна служба. Регіональні митниці. Митний контроль. Адміністративна відповідальність за порушення митних правил.

Тема 42: Управління освітою.

Організаційно-правові засади управління освітою. Система освіти в Україні. Структура освіти. Рівні освіти. Принципи освіти. Управління освітніми закладами. Система і повноваження органів управління освітою. Міністерство освіти і науки України, його завдання та функції. Інші міністерства і відомства України, яким підпорядковані заклади освіти. Вища атестаційна комісія України. Міністерство освіти АРК. Компетенція місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування в галузі освіти. Державний контроль за діяльністю освітніх закладів. Організація державного управління наукою. Органи управління наукою. Наукові заклади і наукові товариства. Національна академія наук України. Галузеві академії наук. Відомча та вузівська наука.

Тема 43: Управління охороною здоров'я населення.

Організаційно-правові засади управління охороною здоров'я населення. Система органів управління охороною здоров'я населення загальної компетенції. Кабінет Міністрів України. Органи управління охороною здоров'я населення спеціальної компетенції. Міністерство охорони здоров'я України, його завдання та функції. Місцеві органи управління охороною здоров'я. Правове становище установ охорони здоров'я. Санітарно-епідеміологічний нагляд.

Тема 44: Управління культурою.

Організаційно-правові засади управління культурою. Загальна характеристика законодавства в сфері культури. Органи управління культурою. Міністерство культури і мистецтв України. Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення. Правове регулювання діяльності закладів і установ культури. Державний комітет архівів України. Академія мистецтв України. Місцеве самоврядування і культура.

Тема 45: Управління в сфері соціального захисту населення.

Організаційно-правові засади управління соціальним захистом населення. Загальна характеристика законодавства у сфері соціального захисту населення. Система органів соціального захисту населення. Міністерство праці та соціальної політики, його завдання та функції. Пенсійний фонд України.

Відомчі та місцеві органи соціального забезпечення. Місцеве самоврядування і соціальний захист населення.

Тема 46: Управління обороною.

Організаційно-правові засади управління обороною. Воєнна доктрина України. Повноваження державних органів у сфері оборони. Організація оборони. Міністерство оборони України. Збройні сили України. Компетенція Збройних сил України. Військова служба у Збройних силах України.

Тема 47: Управління національною безпекою.

Організаційно-правові засади управління національною безпекою. Суб'єкти забезпечення національної безпеки загальної компетенції. Служба безпеки України і підпорядковані їй органи. Управління державної охорони України. Державна охорона при МВС України. Державна служба у справах охорони державного кордону України. Державний кордон та його охорона.

Тема 48: Управління внутрішніми справами.

Організаційно-правові засади управління внутрішніми справами. Система Управління внутрішніх справ України. Міністерство внутрішніх справ України, його завдання та функції. Структура центрального апарату МВС. Головне управління МВС України в АРК. Головне управління МВС України в області, м. Києві та Севастополі. Районний відділ управління МВС України в області. Міське управління МВС України в області. Районний відділ міського управління. Міліція України. Державний нагляд за безпекою дорожнього руху. Внутрішні війська МВС України.

Тема 49: Управління закордонними справами.

Організаційно-правові засади управління закордонними справами. Основні напрями зовнішньої політики України. Повноваження Верховної Ради України у зовнішньополітичній діяльності. Повноваження Президента України. Повноваження Кабінету Міністрів України. Міністерство закордонних справ України, його завдання та функції. Дипломатичне представництво України. Консульські установи України. Торговельно-економічні місії. Адміністративно-правове регулювання в'їзду в Україну і виїзду з України.

Тема 50: Управління юстицією.

Організаційно-правові засади управління юстицією. Загальна характеристика законодавства у сфері юстиції. Система органів управління у галузі юстиції. Реєстрація актів громадянського стану. Організація нотаріальної служби. Взаємовідносини органів юстиції з судовою системою. Органи юстиції та адвокатури.

Змістовий модуль 3. Трудове право.

Тема 51: Поняття, предмет та значення трудового права. Джерела трудового права.

Поняття трудового права як галузі права. Предмет трудового права. Метод правового регулювання та його ознаки. Державно-нормативний метод правового регулювання. Локально-договірний метод. Функції трудового права. Поняття принципів трудового права та їх класифікація. Система трудового

права України. Загальна та особлива частини трудового права. Розмежування трудового права від суміжних галузей права. Поняття джерел трудового права, їх види. Локальні нормативні акти як особливе джерело трудового права.

Тема 52: Колективні договори і угоди.

Поняття та значення колективного договору. Правові підстави й умови укладення колективного договору. Сторони колективного договору. Строк дії колективного договору. Зміст колективного договору. Права та обов'язки сторін колективного договору. Нормативні та зобов'язальні положення колективного договору. Структура і порядок прийняття колективного договору. Поняття та види колективних угод.

Тема 53: Укладення трудового договору.

Поняття та сторони трудового договору. Зміст трудового договору. Нормативні та погоджувальні умови трудового договору. Необхідні та факультативні умови трудового договору. Письмова й усна форми трудового договору. Строк трудового договору. Юридичні гарантії при прийомі на роботу. Обмеження при прийнятті на роботу. Вимоги, які висуваються щодо віку і стану здоров'я працівників. Порядок укладення трудового договору. Документи, що надаються при укладенні трудового договору. Строк випробування. Види трудових договорів. (тимчасові, сезонні, суміщення, сумісництво, контракт).

Тема 54: Зміна трудового договору.

Переведення на іншу роботу: поняття, класифікація переведень. Постійні та тимчасові переведення. Переведення у разі виробничої потреби та простою. Переведення на легшу роботу за станом здоров'я. Переміщення на інше робоче місце і його відмінність від переведення. Зміна істотних умов праці.

Тема 55: Припинення трудового договору.

Загальні підстави припинення трудового договору, їх класифікація. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника, укладеного на невизначений строк. Розірвання строкового трудового договору з ініціативи працівника. Розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу. Інші підстави розірвання трудового договору. Порядок звільнення і проведення розрахунку. Вихідна допомога.

Тема 56: Робочий час і час відпочинку.

Поняття та види робочого часу. Нормальна тривалість робочого часу. Скорочений та неповний робочий час. Режим ненормованого робочого дня. Надурочна робота. Облік робочого часу. Поняття та види часу відпочинку. Право працівника на відпустку і гарантії його реалізації. Види відпусток. Щорічна основна і додаткова відпустка і порядок її надання. Додаткова відпустка у зв'язку з навчанням. Творчі відпустки. Соціальні відпустки. Відпустки без збереження заробітної плати і порядок їх надання.

Тема 57: Оплата праці. Гарантійні та компенсаційні виплати.

Поняття і структура заробітної плати. Основна та додаткова частини заробітної плати. Системи оплати праці та їх види. Тарифна система. Тарифна сітка і тарифна ставка. Відрядна та погодинна системи оплати праці. Порядок виплати заробітної плати. Обмеження утримань із заробітної плати. Індикація

заробітної плати. Поняття та види гарантійних виплат. Поняття та види компенсаційних виплат.

Тема 58: Дисципліна праці. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору.

Поняття дисципліни праці та засоби її забезпечення. Правила внутрішнього трудового розпорядку. Основні методи забезпечення дисципліни праці. Заохочення як метод забезпечення трудової дисципліни. Поняття, види та підстави дисциплінарної відповідальності. Загальна та спеціальна дисциплінарна відповідальність. Порядок накладення дисциплінарної відповідальності. Зняття і оскарження дисциплінарних стягнень. Поняття та функції матеріальної відповідальності. Підстави і умови притягнення до матеріальної відповідальності. Види матеріальної відповідальності: обмежена та повна матеріальна відповідальність сторін трудового договору. Колективна (бригадна) матеріальна відповідальність працівників. Матеріальна відповідальність власника за шкоду, заподіяну працівникові. Визначення розміру шкоди та порядок її відшкодування.

Тема 59: Охорона праці. Трудові спори. Нагляд і контроль за додержанням трудового законодавства.

Поняття та зміст охорони праці. Організація охорони праці на підприємстві. Порядок розслідування і обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій, що пов'язані з виробництвом. Органи нагляду та контролю за охороною праці, їх повноваження. Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці. Поняття, види та причини виникнення трудових спорів. Індивідуальні трудові спори. Колективні трудові спори. Система органів, що здійснюють розгляд трудових спорів. Комісія по розгляду трудових спорів, її компетенція. Розгляд трудових спорів у суді. Порядок і строки розгляду трудових спорів. Нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю.

Змістовий модуль 4. Господарське право.

Тема 60: Поняття та види господарської діяльності.

Поняття і предмет господарського права. Правові відносини, що регулюються господарським правом. Принципи господарського права. Співвідношення загально-правових та галузевих принципів у сфері господарювання. Система господарського права, його основні категорії та інститути. Співвідношення господарського права з іншими галузями права. Співвідношення публічно-правового та приватноправового регулювання господарських відносин. Джерела господарського права. Поняття, ознаки та принципи господарської діяльності. Види господарської діяльності.

Тема 61: Державне регулювання господарської діяльності в Україні.

Поняття та основні напрями державного регулювання господарської діяльності у Україні. Мета державного регулювання економіки. Тенденції його посилення. Методи державного регулювання господарювання. Основні засади державного контролю у сфері господарської діяльності. Ціноутворення та

регулювання цін. Ліцензування господарської діяльності. Державний контроль за дотриманням антимонопольного законодавства. Поняття недобросовісної конкуренції, її прояви на ринку. Відповідальність за порушення антимонопольного законодавства. Законодавство, що регулює відносини у сфері захисту прав споживачів. Державний захист прав споживачів. Правові основи фінансового контролю в Україні.

Тема 62: Суб'єкти господарської діяльності.

Поняття суб'єкта господарювання, його ознаки та види. Суб'єкти господарської діяльності без створення юридичної особи (фізичні особи – підприємці). Підприємства: поняття та види відповідно до законодавства України. Права та обов'язки засновників і учасників підприємств. Установчі документи підприємства. Філії та представництва підприємств. Дочірні підприємства, їх правовий статус. Господарські товариства: поняття та види відповідно до законодавства України. Особливості установчих документів господарських товариств. Функції статутного фонду. Особливості створення та функціонування господарських товариств різних видів. Об'єднання підприємств, їх види та правовий статус. Правовий статус кооперативів. Інші організаційно-правові форми суб'єктів підприємницької діяльності, правовий статус за законодавством України.

Тема 63: Організація господарської діяльності.

Загальна характеристика законодавства, що регламентує порядок державної реєстрації суб'єктів підприємництва. Порядок і особливості державної реєстрації фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності. Особливості реєстрації юридичних осіб. Оформлення документів, необхідних для державної реєстрації. Підстави та порядок внесення змін до установчих документів юридичних осіб. Отримання дозволів на початок роботи. Ліцензування певних видів господарської діяльності за видами. Патентування деяких видів підприємницької діяльності за законодавством України.

Тема 64: Припинення юридичних осіб та підприємницької діяльності фізичних осіб.

Підстави та наслідки скасування державної реєстрації суб'єктів господарювання. Особливості припинення господарської діяльності фізичних осіб. Реорганізація юридичної особи – суб'єкта господарської діяльності. Форми реорганізації. Підстави та порядок ліквідації платоспроможних юридичних осіб. Черговість задоволення претензій кредиторів. Банкрутство суб'єктів господарювання: поняття, суб'єкти, умови порушення справи про банкрутство. Проведення справ про банкрутство та їх загальна характеристика. Порядок проведення санації. Наслідки визнання боржника банкрутом.

Тема 65: Правовий режим майна суб'єктів господарювання.

Поняття та види правових режимів майна суб'єктів господарювання. Майно як об'єкт підприємницької діяльності. Склад майна суб'єкта господарювання. Об'єкти майнових прав суб'єктів господарювання. Правовий режим речей. Правовий режим грошей. Правовий режим цінних паперів.

Об'єкти права інтелектуальної власності суб'єктів господарської діяльності. Захист майна та майнових прав суб'єктів господарювання.

Тема 66: Загальні положення про договори у сфері господарської діяльності.

Поняття та функції договору у господарській діяльності. Класифікація договорів у сфері господарювання. Порядок укладання, зміни і розірвання господарських договорів. Зміст господарського договору. Підстави та наслідки визнання договорів недійсними і неукладеними. Виконання договірних зобов'язань. Способи забезпечення виконання договірних зобов'язань. Відповідальність за порушення договірних зобов'язань у сфері господарювання. Припинення договірних зобов'язань.

Тема 67: Договори про передачу майна у власність.

Договір купівлі-продажу, його види. Особливості оптової купівлі-продажу. Поняття та значення товарних бірж, порядок їх створення та функціонування. Учасники біржової торгівлі. Порядок встановлення правил біржової торгівлі. Договір роздрібної купівлі-продажу. Відповідальність суб'єктів підприємництва за порушення правил торговельної діяльності і торговельного обслуговування покупців. Договір міни. Бартерний договір: поняття та особливості. Договір безоплатної передачі (дарування). Договір поставки. Договір контрактації.

Тема 68: Договори про передачу майна в користування.

Поняття та зміст договору найму(оренди). Права та обов'язки сторін. Суборенда. Види договорів найму(оренди) поняття договору прокату та особливості правового регулювання. Особливості оренди державного і комунального майна. Договір лізингу та його види. Особливості фінансового лізингу. Концесійний договір.

Тема 69: Договори про виконання робіт.

Поняття та види договорів про виконання робіт. Загальна характеристика договору підяду. Випадки зміни та розірвання договору підяду. Порядок і строки пред'явлення претензій і позовів у разі виявлення недоліків у роботі. Особливості договору підяду на капітальне будівництво. Правовий статус генерального підрядчика і субпідрядника. Особливості договору підяду на проектні та пошукові роботи.

Тема 70: Договори на надання послуг.

Транспортні договори. Система та види перевезення вантажів, їх правове регулювання. Поняття і види договору перевезення вантажів. Відповідальність за порушення умов договору перевезення. Договір перевезення пасажирів і багажу. Договір транспортної експедиції. Договір страхування. Правове регулювання страхової діяльності у сфері підприємництва. Види договору страхування. Правове регулювання розрахункових та кредитних відносин. Договір позики та кредитний договір. Правова природа договору банківського рахунку. Банківський вклад. Правове регулювання безготівкових розрахунків у підприємницькій діяльності за законодавством України. Поняття готівкових розрахунків та порядок їх здійснення. Агентські відносини у сфері

господарювання. Договір доручення. Договір комісії. Договір консигнації. Договір зберігання.

Тема 71: Зобов'язання про спільну діяльність. Договори про створення юридичної особи.

Договори про спільну діяльність. Склад майна і порядок здійснення внесків учасниками спільної діяльності. Засновницький договір про створення юридичної особи. Права й обов'язки сторін за засновницьким договором.

Тема 72: Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств.

Правовий статус суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Правовий режим підприємств з іноземними інвестиціями. Система державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Тарифне і нетарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Правовий режим ліцензування та квотування експорту(імпорту) товарів(робіт, послуг). Правове регулювання зовнішньоекономічних контрактів. Відповідальність у зовнішньоекономічній діяльності. Валютне регулювання і валютний контроль. Особливості вирішення зовнішньоекономічних спорів. Міжнародний комерційний арбітраж.

Тема 73: Захист прав та законних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності.

Способи і механізми захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарювання. Цивільний, кримінальний, адміністративний і нотаріальний захист прав та законних інтересів суб'єктів господарювання. Розгляд господарських спорів судами загальної юрисдикції. Розгляд спорів господарськими судами. Підвідомчість господарських спорів і компетенція господарських судів щодо їх вирішення. Порядок розгляду спорів господарськими судами. Виконання рішень господарського суду. Особливості розгляду спорів між суб'єктами підприємницької діяльності третейськими судами.

3. Рекомендована література

Базова

1. Атамась Г. О. Правознавство: навч. посіб. [для студ. усіх спец. вищ. навч. закл.] / Г.О. Атамась, А.П.Шелепов, А.М.Якутка // Нац. ун-т «Львів. Політехніка».-Л.:Вид-во нац. ун-ту «Львів. Політехніка», 2004.

2. Основи права України: навч. посіб. [для студ. неюрид. спец. вищ. навч. закл.] / В.Я. Буряк, О.В. Грищук, П.Ф. Гураль та ін.; В.Л. Ортинський (ред.). – 2-ге вид., переробл. і допов. – Л.: Оріяна-Нова, 2005.

3. Крегул Ю.І. Основи правознавства: навч. посіб. / Ю.І. Крегул. – К.: Київ. нац. торг-економ. ун-т, 2007.

4. Пастухов В.П. Основи правознавства: навч. посіб. / В.П. Пастухов, В.Ф. Пеньківський / В.П. Пастухов [ред.]. – К.: Алерта, 2005.

5. Правознавство : навч. посіб. [для студ. вищих навч. закл.] / Наук.-метод. центр вищої освіти; Харк. нац. ун-т радіоелектроніки / Ю.Г. Борисенко (упоряд.). – Х.: ХНУРЕ, 2005.

6. Правознавство: підручник / А.І. Берlach, Д.О. Карпенко, В.С. Ковальський та ін.; В.В. Копейчиков (ред.), А.М. Колодій (ред.). – К.: Юрінком Інтер, 2004.
7. Білоус В.І., Правознавство: метод. вказівки з навч. дисципліни / В.І. Білоус, І.В. Дмитриченко, М.О. Філіппських. – Миколаїв: НУК, 2007.
8. Гончаренко В.Г. Правознавство. Словник термінів: навч. посіб./ В.Г. Гончаренко, Л.М. Астрова, А.М. Бірюкова, та ін. – К.: Юрисконсульт; КНТ, 2007.
9. Єрофеєнко Л.В. Правознавство: навч.-метод. посіб. / Л.В. Єрофеєнко, В.М. Бережний. – Х.: ХНАДУ; 2007.
10. Костенко О.Б. Основи правознавства: посібник [для вступників до вищ. навч. закл.] / О.Б. Костенко. – 2-ге вид., переробл. і допов. – К.: ІнЮре, 2007.
11. Основи правознавства : Навчальний посібник/ За ред. В.В. Комарова. – Харків: Нац. юрид. акад. України, 2005.
12. Административное право Украины: ученик / под общ. Ред.. С.В. Кивалова. – Х.: Одиссей, 2004. – 880с.
13. Адміністративна відповідальність (загальні положення та правопорушення у сфері обігу наркотиків): навч. посіб. / за аг. ред. д-ра юрид. наук, проф.. І.П. Голосніченка. – К.: КІВС, 2003. – 112с.
14. Адміністративна відповідальність в Україні: навч. посіб. / за аг. ред. доц.. А.Т. Комзюка. – Х.: Ун-т внутр. справ, 1998. – 78с.
15. Адміністративне право України: Академічний курс: підручник: У 2 т. / Ред. колегія: В.Б. Авер'янов (голова). – К.: Юрид. думка, 2004.
16. Адміністративне право України: навч. посіб. / Г.Г. Забарний, Р.А. Калюжний, В.К. Шкарупа. – К.: Вид-во Паливода А.В., 2005. – 368с.
17. Адміністративне право України: підручник / Ю.П. Битяк, В.М. Гаращук, О.В. Дяченко та ін.; за ред. Ю.П. Битяка. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 544с.
18. Ващенко С.В. Основи адміністративного права (загальні поняття, категорії, схеми): навч. посіб. / С.В. Ващенко, М.М. Долгополова. – Запоріжжя: Юрид.ін-т МВС України, 2005. – 106с.
19. Ведерніков Ю.А. Адміністративне право України: навч. посіб. / Ю.А. Ведерніков, В.К. Шкарупа. К.: Центр навч. л-ри, 2005. -336с.
20. Голосніченко І.П. Адміністративний процес: навч. посіб. / І.П. Голосніченко, М.Ф. Стахурський; за заг. ред. І.П. Голосніченка. – К.: ГАН, 2003. -256с.
21. Битяк Ю.П. Державна служба в Україні: Організаційноправові засади: монографія / Ю.П. Битяк. – Х.: Право, 2005. – 304с.
22. Колпаков В.К. Адміністративно-деліктний правовий феномен: монографія / В.К. Колпаков. – К.: Юрінком інтер, 2004. – 528с.
23. Хорошак Н.В. Адміністративні стягнення за законодавством України: монографія / Н.В. Хорошак. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2004. – 172с.

24. Кузьменко О.В. Теоретичні засади адміністративного процесу: монографія / О.В. Кузьменко. – К.: Атіка, 2005. – 352с.
25. Основи адміністративного судочинства в Україні: наавч. Посіб. Для юрид. Ф-тів та юрид. Клінік / за заг. ред. Н.В. Александрової, Р.О. Куйбіди. – К.: Конус-Ю, 2006. -256с.
26. Крегул Ю.І. Адміністративне право України: навч. посіб. [практикум] / Ю.І. Крегул. – К.: Київ. нац.торг.-екон. ун-т, 2004. – 191с.
27. Конституція України: зі змінами та доповненнями : [прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р.] // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – С. 141.
28. Кодекс законів про працю: Закон України від 10.12.1971 року № 322-VI // Відомості Верховної Ради України 1971, додаток до №50, ст..375.
29. Про колективні договори і угоди: Закон України від 01.07.1993 року №3356-XII // ВВР України. - 1993.-№36.-Ст.361
30. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 року № 5067-VI // ВВР України. -2013. - №24. – Ст.243.
31. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 року №2694-XII // ВВР України.-1992.-№49.-Ст.668.
32. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 року № 108/95 ВР // ВВР України.- 1995.-№17.-Ст.121
33. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: Закон України від 15. 09. 1999 року № 1045- XIV// Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 45. – Ст. 397.
34. Про відпустки: Закон України від 15.11.1996 року № 504/96-ВР//ВВР України.-1997.-№2.-Ст.4
35. Бойко М.Д. Трудове право України. Курс лекцій: навч. посіб. / М.Д. Бойко. – К.: Олан, 2003. – 335с.
36. Прокопенко В.І. Трудове право України: підручник [для студ. юрид. вищ. навч. закл.] / В.І.Прокопенко. – Х.: Консул, 2005. – 527с.
37. Трудове право України. Академічний курс: підручник [для студ. юрид. спец. вищих навч. закл.] / П.Д. Пилипенко, В.Я. Бурак, З.Я. Козак та ін. – 2-ге вид., переробл. і допов. – К.: ІнЮре, 2006. – 537с.
38. Трудовое право Украины: учеб. –справ. Пособие / [Г.И. Чанышева, Н.Б. Болотина, Т.М. Додина, А.Л. Олейников.] – Х.: Одиссей, 2001. – 479с.
39. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 року № 435-IV // ВВР України. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356.
40. Господарський кодекс України: Закон України від 16. 01. 2003 року № 436-IV // ВВР України 2003, №18, №19-20, № 21-22, ст. 144.
41. Господарський кодекс України: науково-практ. коментар / За ред. О.І Харитонова. – Х.: Одиссей, 2007. – 831 с.
42. Вінник О.М. Господарське право: навч. посіб.[для студ. вищ. навч. закл.] / О.М. Вінник. – 2-ге вид., змін. і допов. – К.: Прав.єдність, 2008. – 766с.
43. Кондратьєв В.О. Господарське законодавство: навч. посіб. [для слухачів екон. спеціальностей] / В.О. Кондратьєв; за ред. С.В. Дрожжиної. – К.: Ліра-К, 2009. – 468с.

44. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / за ред. В.М. Коссака. – К.: Істина, 2007.
45. Підприємницьке право: підручник / за ред. О.В. Старцева. – К.: Істина, 2007. – 864с.
46. Підприємницьке право: практикум / Л.В. Ніколаєва, О.В. Старцев, П.М. Пальчук, О.О.Бакалінська. – К.: Істина, 2002. – 200с.
47. Щербина В.С. Господарське право: підручник / В.С. Щербина. – 4-те вид., переробл. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2009. - .640с.
48. Беяневич О.А. Господарське договірне право України (теоретичні аспекти). – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 592с.

Допоміжна

1. Статут Міжнародної Організації Праці [Електронний ресурс]/ Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=993_154
2. Про громадянство України: Закон України від 18.01.2001 року № 2235-III // ВВР України.-2001.-№13.-Ст.65
3. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22.09.2011 року №3773-VI // ВВР України.-2012.-№19-20.-Ст.179
4. Про всеукраїнський референдум: Закон України від 06.11.2012 року №5475-VI // ВВР України.-2013.-№ 44-45.-Ст.634
5. Про вибори народних депутатів України: Закон України від 17.11.2011 року №4061-VI // ВВР України.-2012.-№10-11.-Ст.73
6. Про регламент Верховної Ради України: Закон України від 10.02.2010 року №1861-VI // ВВР України.-2010.-№14-15,№16-17.-Ст.133
7. Про вибори Президента України: Закон України від 05.03.1999 року №474-XIV // ВВР України.-1999.-№14.-Ст.81
8. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 07.10.2010 року № 2591-VI // ВВР України.-2011.-№9.-Ст.58
9. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07.07.2010 року №2453-VI // ВВР України.-№41-42,№43,№44-45.-Ст.529
10. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 року №280/97ВР // ВВР України.-1997.-№24.-Ст.170
11. Про Конституційний суд України: Закон України від 16.10.1996 року №422/96-ВР // ВВР України.-1996.-№49.-Ст.272
12. Про прокуратуру: Закон України від 05.11.1991 року №1789-XII // ВВР України.-1991.-№53.-Ст.793
13. Про Службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 року №2229-XII // ВВР України.-1992.-№27.-Ст.382
14. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23.12.1997 року №776/97-ВР // ВВР України.-1998.-№20.-Ст.99
15. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 року №3425-XII // ВВР України.-1993.-№39.-Ст.383
16. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2013 року №5076-VI // ВВР України.-2013.-№27.-Ст.282

17. Кримінальний процесуальний кодекс України//ВВР України.-2013.-№ 9-10, № 11-12, № 13.-Ст.88
18. Кримінальний кодекс України // ВВР України.-2001.-№ 25-26.-Ст.131
19. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 року №2121-III // ВВР України.-2001.-№5-6.-Ст.30
20. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 року №679-XIV // ВВР України.-1999.-№ 29.-Ст.238
21. Сімейний кодекс України // ВВР України.-2002.-№ 21-22.-Ст.135
22. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців: Закон України від 15.05.2003 року № 755-IV // ВВР України.-2003.-№ 31-32.-Ст.263
23. Про природні монополії: Закон України від 20.04.2000 року № 1682-III // ВВР України.-2000.-№ 30.-Ст.238
24. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 року № 1560-XII // ВВР України.-1991.-№ 47.-Ст.646
25. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 14.05.1992 року № 2343-XII // ВВР України.-1992.-№ 31.-Ст.441
26. Про соціальний захист дітей війни: Закон України від 18.11.2004 року № 2195-IV // ВВР України.-2005.-№ 4.-Ст.94
27. Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи: Закон УРСР від 28.02.1991 року № 796-XII // ВВР УРСР.-1991.-№ 16.-Ст.200
28. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей: Закон України від 20.12.1991 року № 2011-XII // ВВР України.-1992.-№ 15.-Ст.190
29. Про статус ветеранів військової служби, ветеранів органів внутрішніх справ і деяких інших осіб та їх соціальний захист: Закон України від 24.03.1998 року № 203/98-ВР // ВВР України. - 1998.-№ 40-41.-Ст.249
30. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 року № 2402-III // ВВР України.-2001.-№ 30.-Ст.142

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]/ Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Цифровий репозиторій ХНУМГ ім. О.М. Бекетова [Електронний ресурс]/ Режим доступу: <http://eprints.kname.edu.ua/>
3. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс]/ Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>
4. Газета «Юридическая практика». [Електронний ресурс]/ Режим доступу: www.practix.com
5. Вісник податкової служби України. [Електронний ресурс]/ Режим доступу: www.visnuk.com.ua
6. Украинское право. [Електронний ресурс]/ Режим доступу: www.ukrpravo.com

7. Юридичний довідник «LexQuorum». [Електронний ресурс]/ Режим доступу: www.lexquorum.com

8. Юридична консультація online «Finlex». [Електронний ресурс]/ Режим доступу: www.finlex.com.ua

9. Інформаційно-довідникова система «Юрист Плюс». [Електронний ресурс]/ Режим доступу: www.bagnenko.kherson.ua

10. Система інформаційно-правового забезпечення «Ліга». [Електронний ресурс]/ Режим доступу: www.liga.net.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік.

5. Засоби діагностики успішності навчання – тестові завдання, питання для індивідуальної роботи студентів, контрольна робота.

Навчальне видання

Програма нормативної навчальної дисципліни

«Право»

підготовки спеціаліст

спеціальності 7.03060101 «Менеджмент організацій і адміністрування»

Розробник: **КУРМАЗ** Тетяна Анатоліївна

В авторській редакції

Комп'ютерне верстання: *Н. Ю. Гаврилiна*

План 2013, поз. 295 а

Підп. до друку 12.12.2013 р.

Друк на ризографі

Тираж 1 пр.

Формат 60x84/16

Ум. друк. арк. 1,6

Зам. № 9587

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК №4705 від 28.03.2014р.